

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОЇ ІНДУСТРІЇ

В складних умовах функціонування економіки України та незважаючи на знецінення заробітної плати й збережень населення, падіння платоспроможності господарюючих суб'єктів і їх довіри до фінансових установ, на терені впливу світових страхових ринків та інших макроекономічних факторів відбувається трансформація страхової галузі країни в сучасну страхову індустрію. Відносно поняття «страхова індустрія» в економічній літературі відсутнє усталене визначення. На нашу думку, страхова індустрія – це економічний простір або економічна система, де забезпечуються страхові інтереси: майнові інтереси страхувальників та економічні інтереси страховиків на основі співвідношення попиту та пропозиції.

І хоча страхова індустрія України в цілому вийшла на певний рівень розвитку, проте поки що не стала реальним фактором стабільності національної економіки й за своїми характеристиками не відповідає сучасним тенденціям формування світової фінансової системи.

За даними Нацкомфінпослуг загальна кількість страхових компаній України станом на 30 червня 2017 року складає 300 (з них 36 life, 264 non-life), що відображає тенденцію до зменшення: так, станом на 30.06.2017 порівняно з аналогічною датою 2016 року, кількість компаній зменшилася на 43 СК.

В I півріччі 2017 року на ринку видів страхування інших, ніж страхування життя, мав місце значний рівень конкуренції (Індекс Герфіндала – Гіршмана в 3 рази менше 1000), в той час як на ринку страхування життя наявна помірна монополізація.

За даними forinsurer приріст чистих страхових премій у I кварталі 2017 року (+4,1%) відбувся за такими видами страхування: авіаційне страхування (+42,2%), страхування здоров'я на випадок хвороби (+37,8%), страхування медичних витрат (+25,6%), страхування від нещасних випадків (+24,2%), медичне страхування (+16,6%), автострахування (+11,7%). Водночас, спад чистих страхових премій спостерігався зі страхування кредитів (-61,1%), страхування вантажів та багажу (-35,0%), страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (-10,5%), страхування життя (-5,2%).

Розмір валових страхових виплат за I півріччя 2017 року становив 4 783,9 млн. грн., у тому числі з видів страхування, інших, ніж страхування життя – 4 518,0 млн. грн. (або 94,4%), зі страхування життя – 265,9 млн. грн. (або 5,6%). І якщо показники страхового ринку України ризикової сфери в 2017 році порівняно із 2016 роком мають незначну тенденцію покращення, то в довгостроковій сфері спостерігаємо протилежну тенденцію.

Так, відповідно до Звіту Нацкомфінпослуг у сфері страхування життя за I півріччя 2017 року порівняно із 2016 роком страхові премії скоротились на 5,3 % - з 1,314 млрд. грн. до 1,245 млрд. грн., а кількість застрахованих фізичних осіб станом на 30.06.2017 р. зменшилось на 1,4 % або на 59 269 осіб. За підсумками даного періоду 13 страховиків життя отримали від'ємне значення приросту резервів зі страхування життя на загальну суму 145,7 млн. грн., що пов'язано із достроковим розірванням договорів довгострокового страхування. А в контексті пенсійної реформи в Україні така тенденція не відповідає вимогам розвитку 3-рівневої системи пенсійного забезпечення.

Вимоги нормативів достатності активів станом на 30 червня 2017 року порушили 24 страхових компанії України (21 ризикових і 3 із страхування життя), в той час як на аналогічну дату 2016 року таких страховиків було 17 (14 ризикових і 3 із страхування життя). При цьому норматив диверсифікації активів (розміщення страхових резервів) не виконують 22 страхових компанії України, дефіцит фінансових ресурсів у них складає 1,015 млрд грн.

Розміщення страхових резервів страховиків України має таку структуру: депозити банків - 10,684 млрд грн, нерухомість - 2,566 млрд. грн; облігації - 998,1 млн грн; держоблігації - 5,682 млрд грн; права вимоги до пере страховиків - 3,741 млрд грн. Найбільше страхових резервів розміщується на депозитах банків.

Вітчизняний регулятор розробив Проект розпорядження «Про затвердження Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності капіталу і платоспроможності, ліквідності, доходності, якості активів страховика і ризикованості операцій страхування» з метою реалізації норм Закону України «Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг», встановлення обов'язкових критеріїв і нормативів забезпечення фінансової стійкості страховиків і захисту інтересів страхувальників. Тобто страховики повинні керуватись довгостроковими мотивами диверсифікації діяльності і розміщення резервів, побудови надійної філіальної мережі, залучення портфельних інвесторів.

На відміну від банківського сектора економіки України, де активно відбувається купівля та перепродаж операторів ринку, страховий сектор ще залишається мало інтегрованим, а відтак є перспективним з точки зору інвестицій. Окрім того, на страховий ринок України чекає низка радикальних трансформацій щодо набору страхових продуктів, бізнес-процесів, спрямованих на довгострокову перспективу, побудови нової моделі страхування, орієнтованої на персоналізацію послуг, спрощення обробки страхових претензій, зниження рівня страхових витрат, перенесення акценту на здійснення превентивних заходів та попередження настання страхових випадків.

Огляд сучасного стану страхового ринку України, науково-технічного прогресу та нормативно-законодавчого поля, досвід розвинутих країн і думка експертів, процеси євроінтеграції дозволяють сформулювати основні вагомні тенденції розвитку вітчизняної страхової індустрії:

- новітні технології відкривають шлях до віртуальної взаємодії страховиків та страхувальників (з 01 січня 2018 року вступить в дію ЗУ про електронний страховий поліс), зростає кількість спеціалізованих фірм, що працюють у вузьких ринкових нішах;

- активні, поінформовані клієнти у всіх демографічних групах будуть надавати переваги таким операторам ринку, які використовують нетрадиційні, сучасні методи взаємодії із споживачем, а також будуть задовольняти їх очікування;

- масові види страхових продуктів стають дедалі більш динамічними, вимагають від страховиків розробки гнучких та адаптованих послуг, якими можна користуватись в режимі реального часу, застосування ефективних засобів захисту приватної інформації і спеціальних мереж, які складаються із датчиків збору даних, що використовуються в страховій діяльності. Дані, отримані від таких датчиків, дозволяють визначати та оцінювати ризики в реальному часі, відповідно, оперативно пропонувати найбільш сприятливі ціни;

- координація нормативної діяльності і застосування галузевих стандартів, уніфікація звітності та організаційно-фінансових вимог набувають глобального характеру;

- підвищення ефективності бізнесу та встановлення його стандартних критеріїв, зближення інтересів страховиків та страхувальників.

Зазначені тенденції в розвитку страхової індустрії України сприяють підвищення рівня страхового захисту та стабілізації економіки в цілому.